

Sygn. akt III AUa 925/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 marca 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący sędzia Krzysztof Szewczak (spr.)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 30 marca 2022 r. w L.

sprawy W. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o prawo do ekwiwalentu pieniężnego za węgiel od wcześniejszej daty

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 11 października 2021 r. sygn. akt VIII U 746/21

oddala apelację

Krzysztof Szewczak

III AUa 925/21

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 lutego 2021 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. przyznał wnioskodawcy W. M. ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy począwszy od dnia (...).

W odwołaniu od tej decyzji W. M. domagał się jej zmiany poprzez przyznanie mu ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy od dnia przyznania prawa do renty, tj. od (...).

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wnosił o jego oddalenie powołując się przy tym na art. 31zy⁽⁹⁾ ust. 1 ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...), innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Organ rentowy wskazał, że świadczenia przyznawane są w trybie tej ustawy nie dalej jak od (...).

Wyrokiem z dnia 11 października 2021 r. Sąd Okręgowy w Lublinie zmienił zaskarżoną decyzję poprzez przyznanie W. M. prawa do ekwiwalentu za kolejowy deputat węglowy od (...)do(...).

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd I instancji ustalił, wnioskodawca W. M. był zatrudniony jako elektromonter od dnia 13 listopada 1980 r. do 8 marca 2011 r. w (...) S.A. Zakład (...). Pobierał u swojego pracodawcy do chwili ustania stosunku pracy ekwiwalent za deputat węglowy.

Od rozwiązania stosunku pracy do chwili obecnej korzysta z renty z tytułu niezdolności do pracy. W dniu 22 stycznia 2021 r. złożył wniosek o przyznanie mu ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy od (...).

Organ rentowy, po rozpoznaniu tego wniosku, zaskarżoną decyzją przyznał od(...) prawo do ekwiwalentu za kolejowy deputat węglowy.

Sąd Okręgowy dalej podniósł, że uprawnienie do ekwiwalentu pieniężnego zostało uregulowane w ustawie z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...) (Dz. U. Nr 84, poz. 948).

Zgodnie z art. 74 ust. 1 tej ustawy, byłemu pracownikowi kolejowemu pobierającemu emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, przyznana na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin lub przepisów ustawy dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych albo przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a także członkom rodziny tego pracownika pobierającym po nim rentę rodzinną przyznana na podstawie wymienionych przepisów, przysługuje prawo do deputatu węglowego w ilości 1800 kg węgla kamiennego rocznie, w formie ekwiwalentu pieniężnego.

Prawo do deputatu węglowego w formie ekwiwalentu pieniężnego przysługuje począwszy od dnia przyznania prawa do emerytury lub renty (art. 74 ust. 10).

Mając na uwadze treść tych przepisów Sąd I instancji uznał, że podstawy do nabycia prawa i wypłaty deputatu węglowego w formie ekwiwalentu pieniężnego normuje wyczerpująco ustawa o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...) w rozdziale 11 pt. „Przepisy przejściowe i końcowe”.

Sąd Okręgowy podkreślił, że ustawa ta nie zawiera przepisu analogicznego do art. 129 i 133 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. 2021 r., poz.291). Nie zawiera też odesłania do tych przepisów, uprawniającego do ograniczenia wypłaty deputatu do 3 lat wstecz. Ekwiwalent pieniężny jest wypłacany przez ZUS z dotacji celowej z budżetu państwa (art. 74 ust. 5 ustawy o komercjalizacji), jest zatem świadczeniem przyznawanym z budżetu państwa.

Brak takiego odesłania do art. 129 i 133 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w przepisach rozdziału 11 ustawy o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...), normujących prawo do deputatu i jego wypłaty, wskazuje jednoznacznie na brak woli ustawodawcy do stosowania w sprawach o deputat węglowy przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd I instancji wskazał, że ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych enumeratywnie wymienia świadczenia, do których ma zastosowanie. Jak wynika z art. 3 tej ustawy, świadczenia określone w ustawie obejmują: emeryturę, rentę z tytułu niezdolności do pracy, w tym rentę szkoleniową, rentę rodzinną, dodatek pielęgnacyjny, dodatek do renty rodzinnej dla sieroty zupełnej oraz zasiłek pogrzebowy. Wśród wskazanych świadczeń nie został wymieniony deputat węglowy, co oznacza, że zamiarem ustawodawcy nie było poddanie przedmiotowego świadczenia regulacjom wynikającym z ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Powyższa kwestia była również przedmiotem analizy Sądu Apelacyjnego w Łodzi, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 16 października 2014 r., III AUa 2613/13 (LEX nr 1537433) wskazał, że deputaty i ekwiwalenty nie są świadczeniami z ubezpieczenia emerytalnego i rentowego, gdyż nie są one wymienione w art. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, czy też Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w wyroku z dnia 7 marca 2018 r., III AUa 1256/17.

Reasumując, Sąd Okręgowy stwierdził, że organ rentowy zobowiązany jest do wypłaty świadczenia, które jest przedmiotem postępowania w sprawie niniejszej, bez względu na wniosek uprawnionego w tym zakresie i datę jego

złożenia, szczególnie jeśli z przedstawionych przez ubezpieczonego dokumentów wynika, że świadczenie takie było przez niego pobierane przed nabyciem prawa do emerytury. Sąd Okręgowy uznał, że nawet gdyby potwierdzające to dokumenty nie znajdowały się w aktach rentowych, to po ich dostarczeniu, organ rentowy z urzędu powinien powiększyć kwotę emerytury o należne świadczenie finansowane z budżetu państwa, począwszy od daty nabycia prawa do emerytury lub renty.

W sprawie niniejszej zaświadczenia o wynagrodzeniu wnioskodawcy od początku wskazywały wprost na pobieranie przez niego deputatu węglowego, zatem ZUS wydając decyzje rentowe powinien był to uwzględnić, czego jednak nie zrobił, zaś nabycie prawa do tego świadczenia nie jest ograniczone czasowo wnioskiem ubezpieczonego.

Nie jest zrozumiała natomiast przyczyna odmowy przyznania wnioskodawcy ekwiwalentu za okres do końca lutego 2020 r., z powołaniem się przy tym na przepisy tzw. ustawy covidowej. Organ rentowy w treści zaskarżonej decyzji nie zawarł nawet uzasadnienia swojego rozstrzygnięcia, uczynił to dopiero w odpowiedzi na odwołanie.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję poprzez przyznanie wnioskodawcy prawa do deputatu począwszy od nabycia prawa do renty, tj. od dnia(...) do dnia (...).

Apelację od tego wyroku wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.. Zaskarżając wyrok Sądu I instancji w całości, apelant zarzucił mu:

1/ naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 129 ust. 1 w związku z art. 100 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. 2021 r., poz. 291) poprzez przyznanie prawa do ekwiwalentu za kolejny deputat węglowy za okres od (...) do (...) osobie, która nie spełniała warunków do deputatu;

2/ sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego poprzez uznanie, że ubezpieczony spełnił warunki do nabycia prawa do ekwiwalentu za deputat węglowy od (...), w sytuacji gdy wniosek o wypłatę deputatu węglowego wraz z zaświadczeniem potwierdzającym fakt wypłaty deputatu węglowego umożliwiającym organowi rentowemu przyznanie prawa do deputatu złożył on w dniu 22 stycznia 2021 r.;

3/ naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie ustaleń sprzecznych z zebrany materiałem dowodowym i w konsekwencji uznanie, że ubezpieczonemu należny jest ekwiwalent za deputat węglowy za okres od (...) do (...), pomimo że ubezpieczony, stosownie pouczonej w decyzji z dnia 23 marca 2011 r., nie złożył informacji z zakładu pracy, do kiedy pracodawca wypłacił deputat węglowy;

4/ naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie oceny zgromadzonego materiału dowodowego z pominięciem zasad doświadczenia życiowego i nieuwzględnienie faktu, że W. M., pomimo stosownego pouczenia w decyzji z dnia 23 marca 2011 r., nie złożył żądanego dokumentu, lecz uczynił to dopiero w dniu 22 stycznia 2021 r.;

5/ naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie ustaleń sprzecznych z zebrany materiałem dowodowym i w konsekwencji uznanie, że niewypłacenie za okres od (...) do (...) ekwiwalentu za deputat węglowy kolejny stanowi błąd organu rentowego, w sytuacji gdy wniosek i dokumenty umożliwiające przyznanie prawa do deputatu zostały przez ubezpieczonego złożone dopiero w dniu 22 stycznia 2021 r.

W konsekwencji tych zarzutów apelant wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ nie zostały w niej przedstawione zarzuty skutkujące zmianą lub uchYLENIEM zaskarżonego wyroku.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne, zarówno poczynione przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne, jak i rozważania prawne zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, czyniąc je, stosownie do art. 387 § 2¹ k.p.c., podstawą własnego rozstrzygnięcia, wobec czego zbędne jest ponowne ich przedstawianie.

W pierwszej kolejności należy więc się odnieść do przedstawionego w apelacji zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Obrazy przepisu art. 233 § 1 k.p.c. apelant upatrywał w pominięciu przez Sąd I instancji faktu, że pomimo stosownego pouczenia w decyzji z dnia 23 marca 2011 r. o przyznaniu W. M. prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia (...), wniosek o wypłatę deputatu węglowego wraz z zaświadczeniem potwierdzającym wypłacanie mu deputatu węglowego przez jego ostatniego pracodawcę, złożył on dopiero w dniu 22 stycznia 2021 r. Zarzut ten nie może być uznany za trafny, ponieważ ta okoliczność nie była sporna między stronami. Organ rentowy w istocie nie kwestionował oceny dowodów przeprowadzonych w postępowaniu przed Sądem I instancji i dokonanych na ich podstawie ustaleń, lecz faktycznie kwestionował znaczenie jakie Sąd Okręgowy przypisał powyższemu faktowi. W tym miejscu należy z całą mocą podkreślić, że błąd sądu polegający na pominięciu przy dokonywaniu oceny prawnej pewnych ustalonych faktów, jak i oparcie tej oceny na ustalonym stanie faktycznym dla przypisania go określonej normie prawnej, jest błędem w zakresie subsumpcji prawa. Na tej podstawie nie można skutecznie formułować zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., określającego zasady oceny dowodów.

Istota sporu w sprawie niniejszej, również na etapie postępowania apelacyjnego, sprowadzała się do zagadnienia, czy w sprawie o ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy mają zastosowanie powołane w apelacji przepisy art. 129 ust. 1 w związku z art. 100 ust. ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. 2022 r., poz. 504), a także powołany w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku art. 133 tej ustawy. Na tak postawione pytanie należy udzielić jednoznacznie przeczącej odpowiedzi. Trafnie Sąd I instancji przyjął, że przepisy te nie mają zastosowania w sprawie niniejszej.

Prawo do deputatu węglowego w formie ekwiwalentu pieniężnego zostało uregulowane w art. 74 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji i restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...) (t.j. Dz.U. 2021 r., poz. 146). Stosownie do art. 74 ust. 1 i 4 tej ustawy prawo do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy przysługuje byłym pracownikom kolejowym, którzy z tytułu tego zatrudnienia nabyli prawo do emerytury lub renty i którzy w okresie zatrudnienia na kolei byli uprawnieni do deputatu węglowego. Tak więc to świadczenie jest należne dla w/w kręgu ubezpieczonych już od dnia nabycia przez nich prawa do w/w świadczeń (por. m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20 lutego 2019 r., III AUa 1367/18 – LEX nr 2891822). W sytuacji więc potwierdzenia przez organ rentowy prawa ubezpieczonego do tego rodzaju emerytury lub renty, winien jest on z urzędu, bez jakiegokolwiek dodatkowego wniosku, potwierdzić uprawnienie emeryta lub rencisty do omawianego ekwiwalentu węglowego. Tak się jednak nie stało w przypadku wnioskodawcy, który nabył prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy od dnia (...). W. M. nabył prawo do tej renty z tytułu zatrudnienia na kolei (czego nie kwestionował pozwany organ rentowy ostatecznie przyznając ubezpieczonemu w zaskarżonej decyzji prawo do ekwiwalentu węglowego), a któremu organ rentowy nie przyznał już wówczas ekwiwalentu, nadto w sytuacji, gdy załączone do wniosku o rentę zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 26 stycznia 2011 r. (v. k. 20-21 akt rentowych) wyraźnie potwierdzały pobieranie przez W. M. w okresie zatrudnienia na kolei ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy.

Należy podkreślić, że podstawy nabycia i wypłaty deputatu węglowego w formie ekwiwalentu pieniężnego normuje wyczerpująco powołana wyżej ustawa o komercjalizacji i restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...), która w żadnym miejscu nie odsyła do przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (w przeciwieństwie choćby do art. 15 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej, która podobnie jak omawiany ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy finansowana jest ze środków budżetu państwa). Równocześnie ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy nie jest też świadczeniem objętym zakresem przedmiotowym ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jako, że nie został wymieniony w jej art. 3. Wszystko to razem prowadzić więc musi do wniosku, że w sprawach tego rodzaju jak przedmiotowa, nie mają zastosowania powołane w apelacji przepisy art. 129 ust. 1 w związku z art. 100 ust. 1 ostatnio powołanej ustawy, czy w końcu sygnalizowany pośrednio przepis art. 133 ust. 1 pkt 2 tej ustawy ograniczający możliwość wypłaty świadczeń do 3 lat wstecz w sytuacji błędu

organu rentowego (por. m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 22 lutego 2019 r., III AUa 1839/18 – LEX nr 2669668).

Z tych to więc względów należało w pełni przyznać rację wnioskodawcy o jego uprawnieniu do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy za cały należy okres, a więc począwszy od dnia nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, tj. od dnia (...) do końca (...), kiedy to ostatecznie, zaskarżoną decyzją organ rentowy potwierdził to uprawnienie ubezpieczonego od dnia 1 marca 2020 r.

Z tych wszystkich względów zarzuty przedstawione w apelacji nie mogły być uznane za trafne i w związku z tym nie mogły uzasadniać zawartego w niej wniosku o zmianę zaskarżonego wyroku.

Zaskarżony wyrok odpowiada więc prawu, a apelacja jako bezzasadna, na podstawie art. 385 k.p.c., podlegała oddaleniu, czemu Sąd Apelacyjny dał wyraz w sentencji wyroku.